

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA.

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba - Puerto Rico, y Extranjer, 5

¡NADAL!

—Vaja, que fa anys que 'ls senyors no havian menjat un gall com aquest.

CRÓNICA

Quan vaig veure que a la Verge de la Mercé li feyan un trono nou per subscripció pública, ja vaig pensarho desseguida:

—A la Patrona de la Ciutat la fan anar per mals viaranys, y qui sab ahont arribarém.

Y en efecte, quan tingué 'l trono—que per cert va sortir una mica esguerrat y hagueren de reformarlo—va venir aquella funció pomposa y ab molt ríngor-ríngor, en la qual la venerada imatge, per medi de un ressort amagat entre flors va elevarse suaument desde l' ara al camaril, com la primera ballarina en una apoteóssis de teatro. May olvidaré l' efecte que va produhir aqueixa tramoya escénica aplicada á una funció de iglesia. Encare recordo l' Avi *Brusi* que quan ne donava compte li queya la baba.

Ara diguin si no era natural que succehs lo que aquests dias tant ha cridat l' atenció del públich, y ha tingut el privilegi d' esparverar de mala manera al Doctor Morgades, bisbe de Barcelona.

¡La imatge de la Mercé, pintada de nou, encarnada, *maquillée*, á tall de nina *Jumeaux*!...

Aixó va dirse y era cert. La vella imatge, gracias á las manipulacions dels que li fan tronos y escenas de apoteóssis, havia quedat com nova.

Un feligrés ho deya ab la major ingenuitat:

—L' establiment va molt bé, y aixó s' ha de conixer ab el *senyorto* de la mestressa de la casa.

No 's pot dir en rigor que pequés de ilógich el raiocini del feligrés que aixís s' expressava.

L' establiment va molt bé: aixó ho sab tothom, y mes que ningú ho sabrán els que l' administran. A la Mercé hi abundan no sols els casaments sino 'ls bateigs y altres actes regulats per las corresponents tarifas. Las criaturas que haurian de batejarse abaix á las pilas, son portadas al camaril, y allí, en presencia de la imatge, las fan cristianas, valentse pel cas de un rentamans y un jerro de plata. Y l' administració del sagrament que abaix val una pesseta, á dalt del camaril costa un duro.

Aixis com en las botigas la rica instalació y 'l luxo cridan als parroquians tant ó mes que la bona qualitat dels géneros que s' hi expenen, de igual manera al camaril de la Mercé s' procura que l' imatge s' imposi a la riquesa dels seus vestits y ab la esplendides de las sevas joyas. No n' hi havia prou ab aixó y van *maquillarla*, perque tal núvia ó qual padrina poguessen dir al contemplarla:

—¡Ay, qué monal!

De manera que 'ls que s' han escandalisat, tatanxant de profanació y de atreviment inaudit l' acte de repintar la vella imatge, no sé fins á quin punt están en lo just, desde 'l moment que passen perque una figura de talla, qual antiguitat remonta al sigle XIII, quedi convertida, desde temps inmemorial, en una especie de maniquí destinat á aguantar trajos recamats d' or y pedreria, arrecadas y agullas de pit, pulseras y diademas y altres elements de una indumentaria anacrónica, que res tenen de comú ni ab la religió, ni ab l' art religiós.

Si 'l Doctor Morgades es inteligent en arqueologia com aixis ho dona á creure la seva qualitat de fundador del Museo diocesá de Vich, y escolta la veu de la seva conciencia, no dupto que opinará com nosaltres, y aixis com ha disposat que desaparegués la nova capa de pintura del rostre y las mans de l' imatge y 'l nen Jesús, ordenará també que se la despulli de tota gala postissa, presentant-la de nou als ulls dels devots y dels amants del art,

en la pura forma en que va ser tallada sis sigles enrera.

Perque aixó de que ara la vesteixin, ara la despullin per mudarli la roba; ara li posin unas joyas, ara las hi treguin per posarn'hi unas altres; y avuy la coronin y demá l' entronisin, y l' altre dia l' elevin per medi de un trampolí, y tot de un plegat, á títol de ferla mes hermosa, tinguin la raixa de donarli coloret, tot aixó, la veritat, revela una desviació manifesta dels sentiments religiosos y una perversió lamentable del bon gust artístich.

En una paraula: tot aixó fa botiga, fa aparador, fa tot lo que vulguin menos respecte á una imatge antiga y venerada.

De la iglesia al teatro: de la Mercé al Lfrich.

L' Adriá Gual ha donat una nova producció á la escena: s' titula *La Culpable* y te tres actes.

Ja no pertany al *Teatro Intim* com *Silenci*, sino al Teatro general y comú, per quant els personatjes, tots ells treballadors de una colonia industrial parlan en véu alta, y 's deixan sentir. A lo menos jo, desde un extrém de la fila 8.ª, vaig entendre casi tot lo que deyan, lo qual ja es molt en una sala tan gran com la del Lfrich.

La Culpable 'm referma en l' idea de que 'n Gual, á despit de las sevas aficions, no ha nascut pera 'l teatro. Vull dir, per escriure obras escénicas, que no es lo mateix que posarlas. En quant á dirigir una representació ell y sos dignes companys han demostrat condicions lloables, atenenentse sobre tot á produhir la ilusió de la veritat, tant en la *mise en scene*, com en la dicció y conseguint en aquest particular efectes extraordinaris precisament fugint del efecte teatral.

Pero aquest art de posar las obras es fins malaguanyat quan s' aplica á produccions sense ánima, sense color dramátich, sense emoció; á produccions per l' estil de *La Culpable*.

En mitj de una serie de quadros de la vida treballadora, en una colonia de la montanya, pintats ab ben escás relleu y sumament deixatats, apareix la figura de la Lía, quals sentiments romántichs, quan un jove que l' estima li demana relacions, pugnan no sols ab la seva condició, sino ab lo seu passat aixalabrato, perque 's deixa entreveure que s' ha divertit massa, y fins porta á las entranys el fruyt dels seus extravios. ¿Per qué una dona aixis ha de mostrar una delicadesa tan gran, quan un xicot de bé la vol á tota costa, fins acceptant tot lo passat d' ella?

Y aquest xicot, en Rafel, resulta un malaltis... un modernista, que creyentse despreciat de la Lía 's clava un tiro.

Llavoras la colonia en massa s' alborota: la Lía es la culpable del suiciu de aquell bon minyó... De moment voldrían arreglarli 'ls comptes, pero 's contentan ab expulsarla del país. Y no sols l' expulsan á n' ella, sino al seu avi, un tipo que ha de tenir una historia bruta y lletja, pero que l' autor no s' entreté en contarla, y que ja de temps corra molt malament ab la seva néta. Aquesta no sab com va venir al mon, ni qui sigueren els seus pares: l' avi s' ho calla obstinadament, sens dupte perque ell devia ferne alguna de molt crespá.

Vé que al últim néta y avi, condemnats com queda dit á l' expulsió s' troban cara á cara y se las cantan, y ab tot y parlar tant no 's posa en clar el misteriós origen de la Lía. Y l' avi que voldría matarla, pero que no te foras per realisarho, aclaparat pels cárrechs que li fa la seva néta, té un atach de feridura y cau mort, mentres ella declara que may s' havia sentit tan forta com en aquella ocasió, per tenir dintre de las entranys un ser qu' es d' ella,

tot d'ella... un fill, que fantasmagòricament li apareix y la consola...

Ab aquest petit bosqueig ja compendran que *La Culpable* es una producció plena de tochs excessivament naturalistas y ab un fondo vagarós y delirant que no pot convencer. La precisió, la claretat, la fixesa, condicions necessaries pera atreure l'atenció del espectador, no despuntan en la concepció de 'n Gual. Lo seu fondo es borrós... la seva forma deixatada fins al excés.

¡Y quina manera de g rlar tenen generalment els personatjes!... ¡Y quinas escenas més llargas!... ¡Y quin afany de repetir sempre lo mateix!... ¡Y quina lentitut en avansar camí!... ¡Y quina marxa mes tortuosa!... Y encare si 'ls diálechs tinguessin algún color, algún relleu!... Pero no, son plans, son árits, com un desert sense cap accident qu' entretinga, sense cap horisó que descansi.

Lo teatro no es aixó, no ho será may.

Ja que un' obra no pugua ser bittech sangnant,

perque no tots els autors tenen fibra, procuris quan menos que siga llet concentrada... Mes ay: en *La Culpable*, ni aixó: no hi ha concentració, ni llet.

P. DEL O.

AMOROSA

I.

Era una nit d' istiu, y vaig deirar oberta la finestra de ma cambra; llegia atrafegat y 'm distreguí al veure entrá una papallona blanca.

Va comensá á dar voltas prop del llum y al flam cada moment més s' acostava... De sobte ¡quina llástima que 'm feu! S' va cremá ab el foch sas tendras alas.

II.

Que aquella papallona igual soch jo...

ELS QUE SE 'N VAN

VICENTS GARCÍA
popular perruquer de teatros.

Jo vaig pel món portant la nit a l'ànima,
y 'm sento atret per una hermosa llum
qu' es la llum dels teus ulls, dona estimada.

A l' infel·lis insecte recordant
per no morir com ell, temo acostarme:
més ¡ay! si enamorat m' acosto un jorn,
digam, amor: ¿me cremaré las alas?

R. SURIÑACH SENTÍES.

CÓM CREIX EL PREU D' UN GALL

Humil masía perduda entre montanyas.
El gall, ben lluny d' imaginarse 'ls disgustos que
se li esperan, se passeja orgullosament per davant
de la casa, picant els pochos grans d' ordi qu' enca-
re restan del dinar.

El pagés se 'l mira y tira càlculs.
—S' ha fet maco aquest animalet. Gros, sá, ben
plantat... Si passa algun comprador, lo menos lo
menos ne treuré vuyt pessetas.

Un traficant de virám y 'l pagés:
—Ja torno á ser per aquí. ¿Qué tenuí de nou?
—Un any mes que l' altre Desembre y uns quants
cabells blancs que llavors no tenia.
—Y per vendre ¿no hi ha res?

—Com no siga aquell gall...
—Hola!... No 'm desagrada; pero aixó sí, ja deveu
saber que aquest any els preus van molt per terra.
—No ho tenia pas entés aixís. Bé ¿quánt me 'n
donaréu? ¿Dos duros?
—A no ser que m' hagués tornat ximple!... Set
pessetas, y gracias.
—Vuyt!...
—Vaja, siguin vuyt, pero consti que us en rega-
lo una.

El traficant y un agabellador, davant de la esta-
ció del ferrocarril:

—¿Qué 'm portéu de bo?
—Un floret de bestiolas com may las heu vistas.
Fixeuvos sobre tot ab aquell gall.
—¡Pseh!... Si fa ó no fa, es com tots els altres.
—¡Qué ha de ser! Palpeuli 'l pit, mireuli las cui-
xas...
—Corrent, fiqueulo al vagó. ¿Quánt es?
—No digueu res y 'l posaréu á deu pessetas...
—¿Voleu dir que no hi perdéu diners?
—Si no n' hi perdo, creyeu que no n' hi guanyo
gayres.

Mentres el tren corra cap á ciutat, l' agabellador
treu els seus comptes.

—La cosa marxa bé. Aquest gall, especialment,
es una adquisició bonica. A veure, contém: deu de
compra; transport, drets, manutenció, etcétera, du-
gas; benefici que haig de ferhi, tres: total quinze
pessetas... Ey, aixó segons cóm se presenti 'l mer-
cat y la demanadissa que hi hagi, perque un cap de
virám com aquest... Res, lo millor será esperar á
veure la gana de la gent... Quinze pessetas, el tro-
bo regalat.

Al arribar á Barcelona, entre 'l negociant y un
revenedor:

—¿Aquest gall?
—¿Quin? ¿Aquest tan maco, que sembla un toro?
Miréusel bé.
—Ja me l' he mirat. ¿Quánt ne demanéu?
—Es que de pessas com aquesta no se 'n troban
gayres. Repareu quina presencia... Y teume 'l fa-
vor, suspeséulo...
—Bueno, sí, diguéu ¿quánt?
—Perque sou vos y l' heu de tornar á vendre...
disset pessetas y bon profit.
—¡Dimontri!... Ja us posaréu mes á la rahó...
—Ni un xavo menos.

A la fira, entre 'l revenedor y 'l majordom d' un
restaurant:

—¿Cóm se 'n diu d' aquest pollastre?
—¿Pollastre d' un gall com una calaixera? Si en
tota la fira 'n trobéu un que se li pugui posar al
costat, us el regalo.
—Bé, vaja, diguéu.
—Vintidugas pessetas.
—¿En plata ó en quartos?
—¡Ah! ¿Us sembla car? ¿Quánt ne donaríau vos?
—Quinze.
—¡Ca! Ni setze, ni dissset, ni divuyt...
—Dinou.
—Tenuí, pagueune vint, y aneusen en nom de
Deu.

Un restaurant. Un senyor acaba de dinar y lle-
geix la nota que li ha presentat al mosso:
—«Un pavo, cuarenta pesetas.» ¿Ja es el seu preu
aixó, jove?

—¡Si vosté sapigués cóm está aquest any la virám!

—Pero... ¡quaranta pessetas!...

—De compra crech que ja 'n costa trenta. Y ara conti 'l farsiment, las trufas ...

..

El senyor que s' ha menjat el gall (després d' una malaltia de vint días) parla ab la seva criada:

—¿Que dius que t' ha dit el metje?

—Que ja no tornaré mes, que no n' hi ha necessitat. Ara diu que lo que vosté ha de fer es sortir una mica á l' hora del sol y procurar reforsarse.

—¡Ditxós gall! ¡Bé n' ha portat de conseqüencias aquell dinar!

—Las indigestions, ja se sab... ¡Ah! M' ha donat el compte.

—¿El metje? Vinga. (Llegint:) «20 visitas, á 5 pesetas, 100 pesetas.»

—¿Quina broma!

—¡Y tal broma!... Mira: metje, 100 pessetas; medicinas, 100 mes; perjudicis ocasionats per aquesta forrosa inacció de vint días, tallant curt, 200: total, 80 duros.

—¿Y lo que li va costar al restaurant?

—¡Tens rahó! Vuyt duros mes.

..

¡88 duros per un trist gall que al sortir del corral patern no mes valia 8 pessetas!

A. MARCH.

QUADRET

Mira las flors mitj secas

¿veus com tremolan?

l' ayre humit tot ventantlas

las te mitj mortas.

Rossinyols, cadeneras,

y papellonas,

ja los jardins de casa

avuy no poblan.

Aquells arbres frondosos

que 'ns davan ombra

per sentir nostres besos

y frasses dolcas,

semblan gegants titánichs

d' esquilít rostre

que ab l' ánima malalta

l' etern son dormen.

Es l' hivern, vida meva,

que tot s' ho emporta

ab aquestas ventadas

secas y fortas.

Mira á nostre pobre avi

¿veus com tremola

IMPRESIÓ (per J. MIR.)

La fira dels galls.

JA HI SOM

L' avi Montseny ja ha tret el cap.

sentat darrera els vidres?
 ¡Sembla una momia!
 Aném á consolarlo,
 nostra sanch nova
 pot animá á la seva
 qu' es ja mitj morta.

FRANCESCH COMAS.

UNA «ESTRATAGEMA» DEL INGLÉS

Despaig de l' Arcaldia.
 L' INGLÉS (*entrant*):—Moy buenas tardes.
 L' ARCALDE (*indicantli un assiento*):—Buenas.
 ¿Ja sab per qué l' he enviat á buscar?
 INGLÉS:—Mi no saber nada.
 ARCALDE:—Pues ara vaig á dirli. He enviat á buscarlo per demanarli comptes per la falta de cumpliment d' un contracte que vosté va celebrar ab el municipi.
 INGLÉS (*Ab aire angelical*):—¿Contrata? ¿Incumplimiento? ¿Mi?... No comprender una palabra.
 ARCALDE:—¿Se 'd recorda del escándol que 's va armar ab motiu dels famosos pals de la Gran-Via?
 INGLÉS:—Oh! Eso sí.
 ARCALDE:—La ciutat no 'ls hi volfa de cap de las maneras.
 INGLÉS:—Y mí empeñarme en fastidiar á la ciudad.
 ARCALDE:—Els pals, com vosté sab molt bé, havian sigut posats al mitj de la via, faltant obertament á las cláusulas de la concessió.
 INGLÉS:—Cláusulas que no convenir, olvidarse fácilmente.
 ARCALDE:—Davant de la terquetat de vosté, varem arrencarli 'ls pals.

INGLÉS:—Buena rabieta me dieron.
 ARCALDE:—Y después de mil entrevistas y negociaciones ¿sab lo que vam convenir, eternitas per las sevas súplicas?

INGLÉS:—Deshacer lo hecho, volver á hacer lo deshecho, y aquí no ha pasado nada.

ARCALDE:—Aixó mateix: informals y papanatas com hem sigut sempre, vam permetre que 'ls pals que havian sigut arrencats tornessin á aixecarse; pero ab una condició... ¿No la té present?

INGLÉS (*molt ceremoniós*):—Si osté hacerme el favor de recordármela...

ARCALDE:—Ab la condició de que, en pago de la nostra condescendencia, vosté colocaria lámparas e'ctricas en los pals de la Gran-Via, á rahó d' un sí y un nó. ¿Es cert?

INGLÉS:—¡Oh, yes!

ARCALDE:—Pues aquest es el compromís al qual vosté está faltant.

INGLÉS (*sincerament admirat*):—¿Mi?

ARCALDE:—Si senyor. Hi tingut la curiositat d' examinarho ab els meus propis ulls, y he pogut convencem de que allí no hi ha iluminació ni res que s' hi sembli. Devegadas totas las lámparas están apagadas.

INGLÉS:—Y bien?

ARCALDE:—Devegadas s' encén l' una y s' apaga l' altra, com si juguessin á fet.

INGLÉS:—Y bien?

ARCALDE:—Altres cops de las vint que hi hauria d' haver no més se 'n veu brillar una.

INGLÉS:—Y bien?

ARCALDE:—Fins hi ha vegadas en que mentres una lámpara dóna la llum blanca, l' altra la dóna vermella, l' altra verda y l' altra blava.

INGLÉS:—Y bien?

ARCALDE:—¿Cóm, y bien? Aixó es enganyar á

Barcelona, es faltar á un compromís sagrat. Las lámparas de vosté en realitat no iluminan.

INGLÉS:—¿Y qué? ¿Quién ha hablado aquí de iluminar? Yo, fijarse bien, me comprometí á poner lámparas en la Gran-Vía, pero nunca dije que estas lámparas debían dar luz. ¿Están en su sitio los faroles eléctricos prometidos? Sí. Pues entonces, está cumplido el contrato —

L' Arcalde 's queda ab un pam de nas, sense sapiguer qué dir.

Y l' Inglés, aprofitant la seva turbació, saluda, agafa 'l barret y 's retira discretament pel foro.

MATÍAS BONAFÉ.

MONEDA DE L' HISTORIA

Lo músich Arrieta, autor de la sarsuela *Marina* era director del Conservatori de Madrid, y solia dir:

—En el Conservatori nosaltres tenim de anar més enllà de lo que manan las obras de misericordia. De aquestas n' hi ha una que diu: «ensenyar al que no sab.» Donchs bé, nosaltres tenim qu' ensenyar al que no vol aprendre.

L' infortunat Narcís Serra, versificador hábil y autor de algunas comedias molt celebradas tenta poch diners y passava sempre grans apuros; pero lo qu' es de admiradors no n' hi faltavan.

Contava's entre 'ls tals un general ilustre, 'l qual un dia li regalá un caball que havia montat á la guerra de Africa.

EL GALL DE DON JOSEPH

Ab la bonica cullita
que diu que s' ha tret del tros,
enguany *stira pescadito!*
si que 'l gall deurá ser gros.

Y en Narcís Serra se 'l va pulir desseguida, dihent per tota disculpa:

— Me li hagut de vendre pera comprar cibada per mantenirlo.

Un dia en Narcís Serra 's trobava en una timba, quan sigueren sorpresos per la policia. A tots els prengueren el nom, y com es natural, tots se 'l cambiaren: l' un digué que 's deya Juan Fernández, l' altre Pedro Gutiérrez y en Serra Arturo Gómez.

—¿Y usted?—preguntá 'l comissari de policia al escriptor Fernández Bremón.

—Yo?—respongué aquest vacilant—Antonio Pérez.

—Sí—afejá en Serra—el señor es el secretario de Felipe II.

Aquest xiste costá 'l que tots ells siguessen portats á la prevenció.

Lo general Ros de Olano, á qui en Serra respectava com un pare, solia dirli:

—Pero, home: no portis aquesta vida; mira que algun dia 't sabrá greu.

—Deixi que 'l meu cos disfruti—deya en Serra —la meva ánima no pren part en aqueixas diversions: es una nena rossa com un fil d' or, á la qual amago tot lo que faig.

¡Y la nena rossa estigué tancada per espay de setze anys dintre de un cos paralítich!

LA NIT DE NADAL

La nit de Nadal
es freda, molt freda;
el mon está trist
y el fret el cor gela....

La gent de diné
bé prou la celebran
ab cants y ab convits
ab saraus y festas....
Qu' el cárrech no 's fan
perque el fret no senten
de que aquella nit
es freda, molt freda....
Bé prou saben ells
qu' un lit els espera,
un lit ben guardat
hont el fret no hi entra....

Més trista es la nit,
més trista y més freda,
pel que no té pá
ni un coixí de pedra,
y que 's mor de fret,
de fam, de tristesa,
que pidola en vá
misera moneda....

Malhaja la lley
y l' hom que l' accepta
qu' ampara el contrast
d' una nit de festa,
morintse los uns,
de fam, fret, y pena,
y els altres ribent
mentre el vent travessa
l' espay ennegrit
d' una nit molt freda....

ALFONS MASERAS.

PRINCIPAL

Del benefici del Sr. Montero ab los quatre estrenos que constituiren la funció no'n podrém parlar fins la senmana pròxima.

LICEO

Vaya si ha tingut mes sort el tenor substituït de'n Bonci, que la malaventurada Mlle. Bourgeois! En Garbin, que aixís s'anomena, fou desde que's presentà una revelació pel públich del Liceo. Es un artista de cor y posseheix una veu extensa, ben timbrada y ab uns aguts que s'emportan al públich.

No hi ha que dir ab quin deliri va ser aplaudit en tot lo decurs de *La Bohème*. Perque en Garbin va debutar ab l'òpera predilecta de'n Bonci, y aixó sols ja es una *hombrada*.

De manera que'l públich del Liceo torna á estar d'horabona, perque te tenor, y fins per semblarli haverlo descobert ell, ja que la fama de'n Garbin, si es que'n tenia, no havia arribat aquí... No's dirá altre tant en lo successiu, dat que'l nostre Liceo es un excelent torna-veu, que contribueix extraordinariament á la creixensa dels artistes de valia.

En la representació de *Lohengrin* hi ha hagut cambi de barítonos, essent substituït en Giraldoni per en Moro, artista dotat de molt notables facultats, á qui ja coneixiam, y qu'en la interpretació del Telramondo no ha defraudat lo més mínim las esperansas qu'en ell tenian xifrades los seus admiradors.

ROMEA

Dimars signé representada una refundició de la comedia del Sr. Llanas *La germana gran*, qu' anys enrera havia sigut estrenada á *Novedats*.

L'obra signé molt ben rebuda, essent cridat son autor al final de tots los actes, á pesar de lo qual esperá á que s'hagués acabat l'últim pera presentarse á rebre 'ls aplausos de la concurrència.

Per ahir dijous estavan anunciats quatre estrenos, y per aquesta nit, el monólech de'n Narcís Oller, *La grossa*. ¡Quí la pogués treure!

CATALUNYA

El último chulo, letra dels Srs. Arniches y Lucio, mú sica dels mestres Torregrossa y Valverde fill, es una producció del mateix género que *El Santo de la Isidra* y *La fiesta de San Antón* dels propis autors, dels quals se pot dir ben bé que hi tenen la ma trencada.

Lo libre está escrit ab gran facilitat y desembrás, ab verdader coneixement de las exigencias de la escena y ab molt bona sombra per lo tocant al llenguatge empedrat de xistes y bonas sortidas.

La tendencia sembla ser la de posar en ridícul á la zulareria, pero en realitat no es altre que la de proporcionar al públich el recreo de un bon tip de riure, lo qual se consegeix plenament.

En la part musical descollan el tango del automóvil y un animat pas doble del quadro según, pessas las dos que tingueren de repetir-se.

L'obra ha sigut molt ben presentada, ab bonicas decoracions del Sr. Urgellés, y en lo tocant á l'execució's distingeix la Srta. Taberner, la Sra. Sacanelles y 'ls senyors Gil, Nadal y Duval.

En resúm: un éxit de durada.

GRAN-VIA

Ab *El traje de luces* els germans Alvarez Quintero han tornat á presentarnos garbosas escenas andaluzas, ab tipos bastant ben observats del natural y ab un llenguatge triat, que deixa entreveure alguna vegada l'afany ab que s'ha

buscat el xiste, per més qu'en altrás ocasiones aquest brota espontáneament.

L'obra en conjunt resulta entretinguda y agradable, y sense arribar al arranchy á la frescura de *La buena sombra* dona y quinze ratlla á la major part de las que s'estreñan, perteneixents al género xich.

En quant á la música, no pot negarse que te brío y qu' está ben treballada, que ja no hi hauria posat la má un compositor tan expert com el mestre Caballero, pero no's destaca prou, y aixó fá que sols un número del acte tercer tingué de ser repetit.

En l'execució reculliren merescuts aplausos las senyoras Martínez y García y 'ls Srs. Cerbón, Güell, Mendizábal y González.

**

Produccions en porta: *Curro López*, qual estreno está anunciat per aquesta nit, y *La Cariñosa*, ab música del mestre Bretón, que ha sigut posada en estudi.

TIVOLI.—CIRCO EQUESTRE

Les chasseurs parisiennes es realment una pantomima de un gran efecte, y fins sembla impossible que en un local com el del Tivoli haja pogut disposarse tant bé.

L'obra conté tres quadros, figurant en un d'ells una vistosa dansa campestre.

Però lo que produheix verdadera sensació es lo quadro ters, consistent en la cassera del venat, executada per cassadors á caball y amassonas y canillas de gossos, tots los quals atravessan un canal d'aygua que s'ha obert en la pista. La febril rapidés ab que s'executa aquest exercici, fá que cada nit el públich s'alsi de las cadiras aplaudint ab gran entusiasme.

Un dels artistes executa ademés un salt mortal desde 'l sostre fins al fons de l'aygua.

La presencia de la familia Briatore aumenta 'ls atractius de las funcions que's donan en el *Circo Equestre*.

NOU RETIRO

Convertit en *Circo*, 'l públich que'l freqüenta aplaudeix cada nit 'l vistós espectacle del *Caball aéreo*, l'originalitat dels músichs germane Cassnell, y las graciosas extravagancias del liliputiense Antonet.

N. N. N.

A UNA CREU

Creu de terme enmorenida
per la pluja y la calitxa:
alba pedra vas se un dia
traballada, repulida
per la má d'un noble artista
que 'l mon ascéetic sentia.

Ell, es mort ja fa molts sigles.
¡Ni sas cendras trobariam!
y tú, encare dreta, miras
la plana, llarga, circuida
de montanyas gegantinas
sempre verdas, sempre altivas!

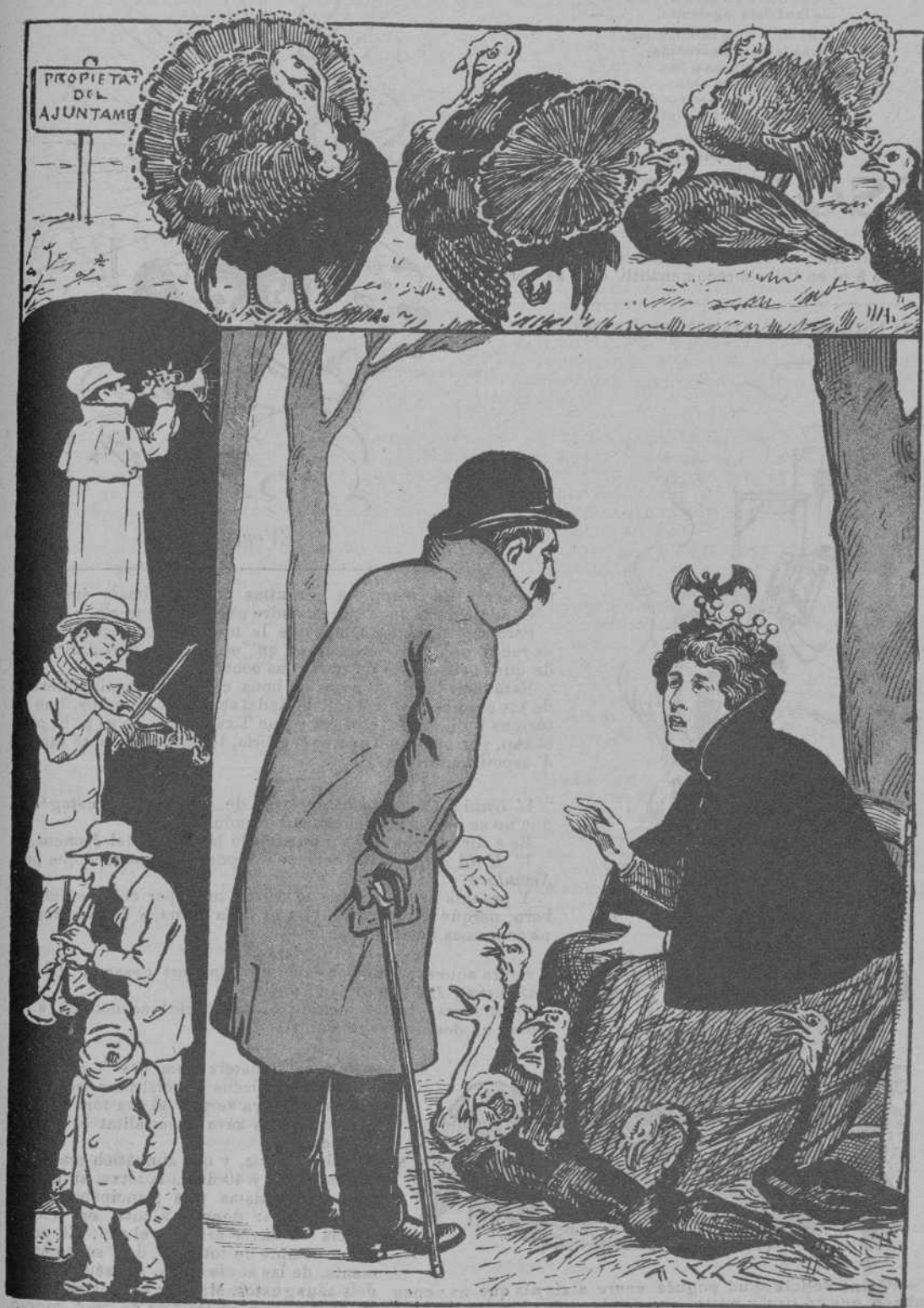
Creu de terme que't fa grisa
l'entelat de la patina;
de las balas las teridas
en tos brassos s'hi endavinan,
de las balas malehidas,
de las balas sempre iníquas!

Pobra creu, tot, tot cambia,
y ets no més el simbolisme
d'una era que ja fina...
ningú't prega, ningú't mira
y tú, sola, verna y trista,
vas plorant ab pló invisible.

Vas plorant acondolida
á la resplandor vivifica
del sol, pare de la vida;
del crepuscle en l'hora grisa
de la nit fosca y tranquila,
en la pau mitj adormida.

Sols te parlan en el dia
las campanas de la vila

VIRÁM BARCELONINA (per M. MOLINÉ.)

—Mestressa, tenu molt mala virám.
 —Es que 'ls meus masovers s' han cuydat no més d' engreixar la seva, y la meva l' han deixada morir de gana.

de la Religió que mimva,
de la Ciència que ilumina,
y que borra ab ma atrevida
els fanátichs egoïsmes!

Si no 't roba la codícia
serás, creu enmorenida,
sols un fòssil, una fita
de la ruta de la vida....
com ho son en nostres días
las piràmides d' Egipte!

A. LLIMONER.

ESQUELLOTS

L' altre día uns quants diputats catalans van anar
á veure á n' en Silvela recomenantli que se servís

ILUSIONS D' UN FUMADOR

—¡Quina delícia si un pogués veure aixís als que 'ns venen
tabacó que no tira y mistos que no s' encenen!

EL TEATRO ÍNTIM, DE 'N GUAL

El culpable.

retornar á Barcelona las garantías constitucionals suspesas.
L' home de la daga va respondre que s' hi pensaria.

Pero casi al mateix temps que la noticia que precedeix se 'n
va rebre un' altra assegurant qu' en Dato es partidari resolt
de que la suspensió de garantías continúhi.

Está molt bé. Y en proba de bona correspondencia li desitjo
de tot cor que menji 'l gall de Nadal sense contratemps, que 'ls
turróns no li fassin coragre y que 'l xampany no se n' hi puji
al cap, per que temo que no li cabria, tenintlo com lo té tan plé
d' esperit autoritari.

L' *Unió catalanista* ha declarat de una manera categórica
que no es partidaria del concert económic.

Es á dir: que no troba prou afinada la música del *Foment*.

L' *Unió catalanista* está pels *Segadors* y res mes que pels
Segadors.

Y per uns *Segadors* que no seguín may per compte del go-
bern, porque 'l govern del blat ne faria farina, y de la farina un
pá com unas hostias.

Sobre aquest particular están en complet desacort *La Re-*
naixensa y *La Veu de Catalunya*.

De manera que tot buscantse un concert económic, s' ha
trobat un desconcert catalanista.

Portava 'l mateix nom que 'l rector de
Valltegonia: Vicens García; pero no vestia
sotana, ni feya versos: el séu fort eran las
perrucas, y la seva especialitat el servey
dels teatros.

¡Pobre García, y qué simpátich eral....

Desde l' any 40 fins á la fetxa, si n' han
passat de artistas pels principals teatros
de Barcelona: donchs á tots, en Vicens
García 'ls havia arreglat el cap. Ell podia
donar compte de tots ells, dels seus pensa-
ments, de las sévas idees, del séu caràcter,
dels séus gustos. May tan expansiva la gent
de teatros, com en lós días de gran funció,

en l'intimitat del *camerino*, especialment ab el perruquer, que no se per quin motiu, quan té bona labia y un génit franch y obert, se converteix en una especie de confident del cantant y l'cómich.

De tots ells guardava en García recorts curiosos, y en especial retratos respaldats ab autógrafos laudatoris.

Aquesta colecció de figuras, crónica gràfica del art teatral á Barcelona, formava 'l millor adorno de la seva perruqueria.

Y quants de aquells artistes tan celebrats, festejats y aplaudits el precediren en lo camí del sepulcre! Perque en Vicens García va tenir lo privilegi de arribar á vell, havent sucumbit á l'avansada edat de 82 anys.

Q. E. P. D.

¡Visca la descentralisació!...

Aquest es el crit del día, el que avuy com avuy reuneix major número de partidaris y adeptes.

Fins el govern en distintes ocasions s'ha declarat amich de las midas descentralisadoras... sols que 'l govern lo que diu ab la boca casi sempre ho desmenteix ab els fets.

..

Aquí tenen sino la R. O. de 15 de juliol, revocant acorts del Ajuntament relatius al establiment de no se quantas líneas de tranvías, que havia sollicitat un extranger anomenat Mr. Parrish.

Fins avuy els carrers de las poblacions eran propietat del Municipi respectivament; pero 'l ministre de Foment ha resolt quedar-se'ls pel seu compte, y á tal efecte anuncia la publicació de un real decret disposant qu' en tot quant se refereixi á l'establiment de tranvías moguts per forza que no siga animal, ell y sols ell hi entendrà, de tal manera que si 'ls Ajuntaments tenen alguna queixa poden recorre als medis legals, com qualsevol particular que 's consideri perjudicat.

Aixís els carrers de las poblacions quedarán convertits en una especie de carreteras del Estat. Els Ajuntaments tindrán l'obligació de conservarlos, y 'l ministre de Foment la prerrogativa de disposarne com vulga y de treure'n tot el such que s'ofereixi.

¡Y qué visca la descentralisació!...

S'ha publicat ja 'l cartell dels Jochs Florals del any vinent ab la particularitat de oferirse cinch premis proposats per altres tants bisbes.

Si fos prelat, diria que no 'm cab á la mitra que de un certámen aixís se gueixin dihentne Jochs Florals.

¿No sería mes provi que 'n diguessen Jochs Bisbals?

Al anarse á comensar l'acte tercer de *La Culpable* s'apagan en sa major part els llums de gas del teatro, y 'ls restants s'abaixan.

Lo qual feu dir á un espectador:

—Teniu, precisament ara qu' es quan necessitariam més llum per aclarir tots els misteris de la vida de Lía, es quan ens deixan á las foscas.

Y tenia rahó el que aixís parlava, perque l'obra ja poch segura en los actes primer y según, en l'acte tercer se derrumba.

¿No saben qué es *L'Orpheline*?

Un licor aperitiu, estomacal y digestiu que s'ha introduhit en lo mercat de Barcelona, y que, ó molt ens equivoquem, ó ha de desbancar dintre de breu plasso á tots els licors similars.

Es una especie de *Benedictina*, pero molt millor. Lo mateix serveix pera obrir l'apetit, que pera ajudar la digestió, que pera prevenirse contra una infinitat de malalties.

Lo fabricant de *L'Orpheline*, Mr. F. Cross, de París, pot ben alabarse d'haverse igualat ab César. *L'Orpheline* ha arribat, ha vist y ha vensut.

A n' en Reverte un dels metjes que li va curar la cama li demana la friolera de cinch mil duros.

Tractantse de 'n Reverte ja no podem dir: —«¡Aprata manco!»; sino: —«¡Aprata coix!»

Perque, vaja, ab uns preus aixís, casi resulta mes terrible que una cullida de toro, una cullida de metje.

L'hivern actual ha de ser terriblement fret: aixís á lo menos ho asseguran e's astrónomos que presumen d'entendre en aquestas cosas.

Y per vaticinarho 's fundan en la fredor extraordinaria dels hiverns del any 69, del 79 y del 89... no mes que ab aixó.

Segons ells, els anys que acaban en 9, ens han de deixar com nous.

Per rey tranquil en Menelick de Abisinia, vencedor dels italians, qui després de derrotarlos, els va oferir la pau, havent tractat als presoners ab la major benignitat.

Ja 'ls dich jo que de soberáns com ell, dat que haja de subsistir la monarquia, fora bó que n'hi hagués uns quants á Europa, y res en veritat hi perdríam, que s'hi semblessin tots.

O sino fíxinse bé en un dels seus últims actes.

Invitat pel govern francés á visitar l'any que vé l'Exposició de París, ha respost que no té cap inconvenient en acceptar la invitació, sempre que Fransa y Russia li paguin tots els gastos de viatge, «per quant—diu ell—no trobo just que per anar jo á divertir-me, tinga de gravarse poch ni molt als méus estimats súbdits.»

Vegin si aixó no es parlar com correspon á un soberá amich del seu poble.

Y la veritat siga dita: més necessitat te l'Exposició de 'n Menelich qu' en Menelich de la Exposició.

¡Gracias á Deu que al últim ha sortit el *verdad* sello, el sello simbólich que tothom estava esperant!

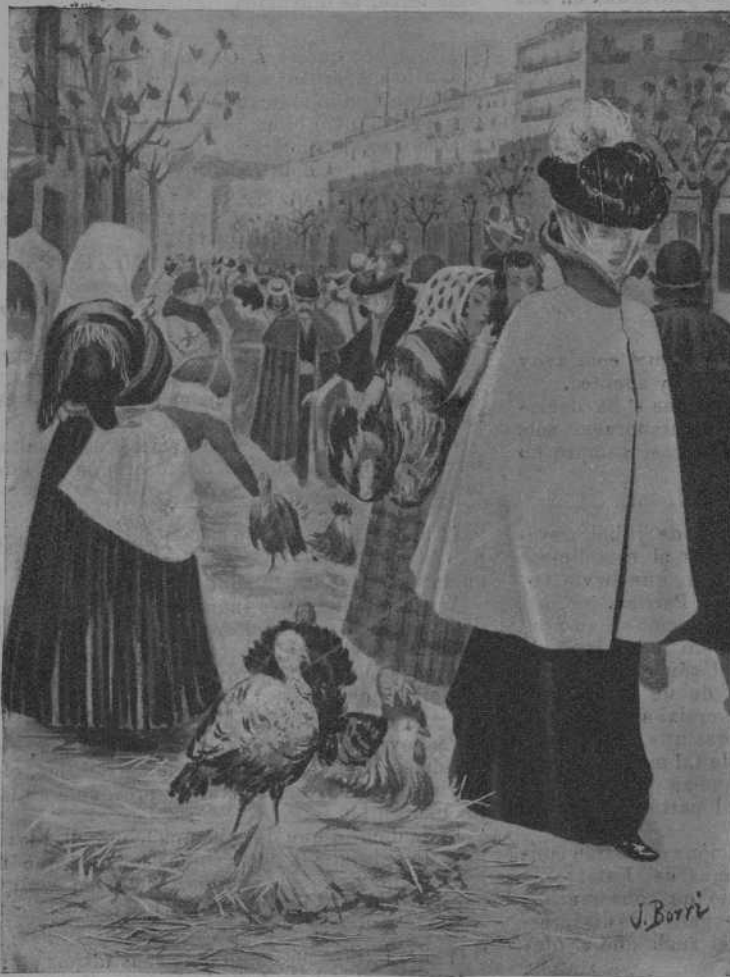
¡Ja l'han vist? Es la síntesis, la pintura del estat d'Espanya, reduhida á [una fórmula casi algebráica. ¡Guerrita y Mac-Kinley, el toro y el

CRIT D' ALARMA

—¡Fuig, que vé en Villaverde!

A LA RAMBLA DE CATALUNYA

—Apa, que virám tan bona no s' ha vist en cap més part. ¡Cómprim aquest, senyoretal! Es un gall que 's porta 'l llart.

toçino, lo que 'ns ha embrutit y lo que 'ns ha tret la son de las orellas... ¡Volen resúm més eloqüent?

No som—y ho hem dit varias vegadas—partidaris dels sellos; pero 'l que acaba de sortir, mereix realment un aplauso. Com diria un castellá, ha vingut a llenar un vacto.

Diu un periódich qu' en uns soterranis del carrer de Sicilia ha sigut descuberta una fábrika de café artificial, en qual confecció s' hi empleavan... ¡qué dirían?

¡Cagallóns de moltó!...

¡Caracoles!...

O millor dit: ¡Caracollot!...

Tot lo que fa referencia al Transvaal resulta avuy de gran actualitat, may siga sino per la manera que tenen d' espavilar als inglesos.

Es aquell un poble nou, que dona una gran llissó als pobles vells... encare qu' es molt duptós que aquests sápigán aprofitarla.

¡Y qu' hermós es veurel regit patriarcalment per

l' Oncle Krüger, que á pesar dels séus anys; es un mano que sent creixer l' herba!... ¡Quánt no tindríam que agrahir als nostres polítichs, si totes las manyas qu' emplean exclussivament per disfrutar del poder, sapiguessin dedicarlas á procurar la prosperitat y l' engrandiment de la patria!

Casat es en Krüger, y que la séva costella es una digna companyera de tan simpátich personatje, ho revela l' següent fet.

Lo poble transvalés temps enera resolgué erigir una estátua al séu digne president, y l' escultor encarregat d' executarla, va anar á sometre 'l croquis á la senyora de'n Krüger, la qual va mostrarse molt satisfeta; pero ab una condició: la de que havía de fer un clot en el barret de copa que no deixa may el séu marit, y ab el qual l' escultor el representava.

Estranyat l' artista, li demaná 'l perque de aquell capritxo.

Y la senyora li respongué:

—Aixís el monument serà de alguna utilitat: quan plogui 'l clot del barret s' omplirà d' aygua, y 'ls pobres aucellets hi podrán anar á beure.

La Moderna Incubadora, de Riudellots de la Selva (Girona) no s' adorm sobre 'ls seus lloers.

Trasladant també sos reals á Barcelona com l'

any passat, en lo present ofereix al públich en l' establiment denominat *La Isis* uns quants milers de galls, pollas, faysáns, capóns, etc., etc., que, segons noticias, poden competir en qualitat y pes ab la millor virám del extranjer.

¡Que 'ls sembla d' aquesta informació?

No podrán pas dir els gastrónoms que no 'ls donguém bonas noticias.

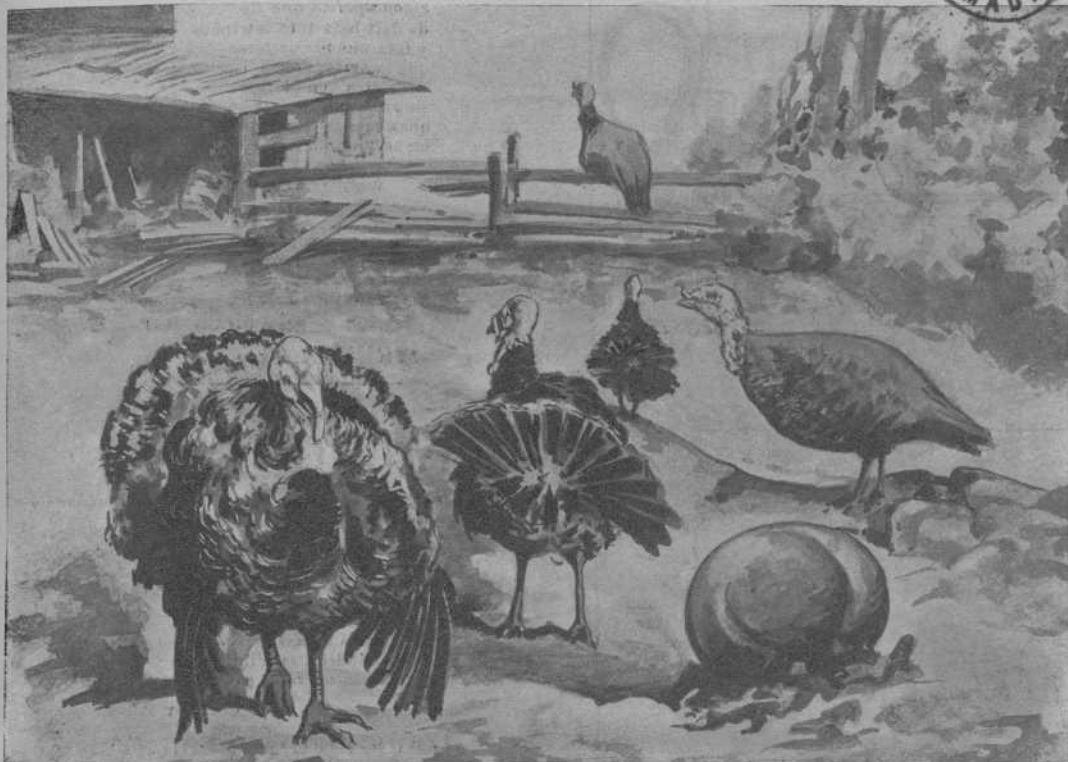
Bé pel Círcul artístich!

Aquests díes estava treballantse ab molta activitat per organisar en los seus salons una Exposició d' Art industrial, qual obertura estava fixada per ahir dijous.

L' activitat de que dona tantas probas l' artística Associació, la fan digna de l' estima de tots els amants de las Bellas Arts.

Diálech de actualitat sobre 'l conflicte anglo-boer.

—Noy al inglés aixó li va péssimament. Potser sí que aquesta guerra serà la gota d' aygua que farà vessar el vas.

—¡Aquest es l'últim dia que passém a la casa payral!

—Ja ho diu el proverbi: «*Trans-va 'l cantí a la font...*»

TRENCA-CAPS

En la taula de un café:

—Hola Toribi ¿es cert lo que m'han dit?

—Què t'han dit, veyám?

—M'han dit que ja no 't casaràs ab l'Elvira: que has romput ab el seu pare ¿es veritat?

—Sí.

—¿Y donchs que ha passat?

—Res: qu'ell y jo, tenim distinta manera de veure... Ell es présbít y jo soch mfope, vet'ho aquí.

XARADAS

I

MISSIVA A LA MEVA DISPESERA

Dech dirli, senyora meva, (senyora meva... y dels altres) que 'l que 'ns está fent vosté, la vritat, passa de ratlla

No solzament se contenta en donarnos arengadas per esmorzar cada dia (quan no 'ns dona xacolata) sino que, y lo qu' es més trist, si alguna que altra vegada 'ns deix' tastar tall (que aixó succeheix poch per desgracia) el serveix sempre tan crú que no hi ha persona humana que ab totes las sevas forsas se 'l pugui fé entrá a la panxa.

Y, mes que vosté, la culpa la te, del que dich, la raspa —aquella de *tersa quinta*— bn extrém tan cinch *doblada*— qui deixa sola la cuyna pera anarse'n de parranda per aquells carrers de Deu ó bé per surti a l'escala a donar *primera-dugas*

A L'INSERTAT EN L'ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—*Mar-tin-ga-le-ta.*
- 2.ª Id.—*Pe-la-yo.*
- 3.ª ANAGRAMA.—*Atri—Rita.*
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Ibars de Noguera.*
- 5.ª CONVERSA.—*Juan.*
- 6.ª GEROGLÍFICH.—*Com més cusins més endins.*

LA PESADILLA DE CADA ANY

Contra l' ayre, tapabocas;
 contra 'l fret, bon foch de brasa;
 contra la gent de la *décima*,
 un mico com una casa.

À cert nyébit molt tunante
 que, segons crech, es empleat
 de la *tot* y que ab la llarga
segona-prima que dú,
 de dalt baix tota estripada
 y feta una *prima-versa*
 que la vritat fins fa llástima,
 demostra ben clarament
 sino no teni un *tres-quarta*
 quan menos teni 'l que té
 un servidor.... ¡¡molta gana!!....

SALVIET DE CADAQUÈS.

II

La germana *dos tres Tot*
hu tres mare avuy ha dit,
 que li agradaria molt
 que jo fos lo seu marit.

SISKET D. PAILA.

TRENCA-CLOSCAS

PAU DONADEU GAMET
 PARETS

Formar ab aquestas lletres degudament combinadas lo
 nom de un poble de Catalunya.

JOSEPH GORINA ROCA.

MUDANSA

Consultantne en Giravolt
 respecte á un assumpto urgent,
 va respondreli en Climent:
 —Aquesta *tot total* molt.

J. COSTA Y POMÉS.

LOGOGRIFO NUMERIC

- 4—Consonant.
- 1 5—Part del home.
- 3 / 1—Tothom ne té.
- 1 7 3 5—Animal.
- 8 7 1 5 3—Nom d' home.
- 1 7 8 2 8 5—Planta.
- 1 5 8 1 5 8 5—Mar.
- 1 2 . 4 5 6 7 8—A las casas.
- 6 7 8 5 6 7 8—Ofici.
- 8 7 1 2 5 7—Nom d' home.
- 8 5 1 7 3— »
- 3 7 8 5—Parentiu.
- 8 5 1—Llorer.
- 6 7—Musical.
- 3—Consonant.

ADÁN ARGÀ.

FUGA DE CONSONANTS

. A . A . . A . A . A

Sustituir los punts per consonants de modo que dongui
 per resultat lo títol de un drama castellá.

UN BLANCHÈ.

GEROGLIFICH

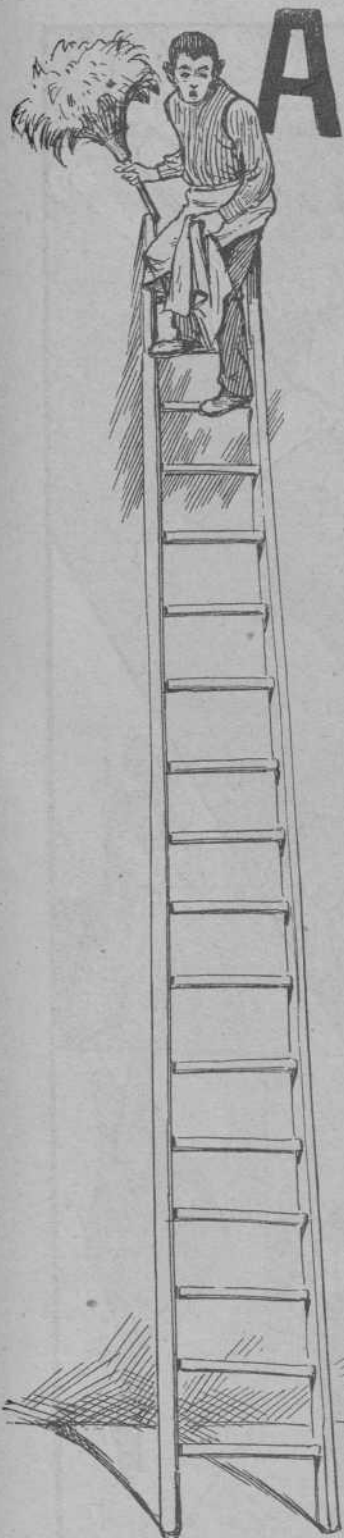
: : +
 Pere Pau
 +
 A P
 L L I L L I

VIROLET,

Antoni López, editor, Rambla del Mítj, 20.

A. López Robert, impresor, Asalto, 68.—Barcelona.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2.

A GENDA CULINARIA

Libro de la compra con minutas y recetas para cada uno de los días del año, por la

DUQUESA LAURA

Precio: 2 pesetas.

OBRA NUEVA DE JULIO VERNE

EL TESTAMENTO DE UN EXCÉNTRICO

Tres cuadernos 3 pesetas.

**NOVA
BOYRA Y SOL**

IDILI POEMÀTICH

de

Bori y Fontestà

Preu: 1 pesseta.

**Almanaque de pared
SEMANAL**

para el año 1900

Precio Ptas. 0'50.

AGUINALDOS

Barcelona á la vista

ALBUM DE FOTOGRAFÍAS DE LA CAPITAL Y SUS ALREDEDORES, encuadernado con elegantes tapas en oro y negro.

Precio: 8 pesetas.

Montserrat á la vista

ALBUM DE FOTOGRAFÍAS DE LA FAMOSA MONTAÑA CATALANA, con un resumen histórico y algunos itinerarios útiles al viajero.

Un tomo apaisado y encuadernado á la inglesa Ptas. 2.

DIETARIOS PARA 1900 desde 1 á 2'50 pesetas.

Tapas ab planxas dauradas pera encuadernar la colecció del any 1899 de

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

Preu: Ptas. 1'50. || Tapas y encuadernació Ptas. 2'50.

Avis

**ALMANACH DE LA CAMPANA DE GRACIA
para l' any 1900**

Dada la indole exclusivament política d' aquest Almanach á pesar de tenirlo llest y á punt de sortir, convensuts de que la censura no 'ns el deixaria passar ens veyém obligats á suspendre sa publicació fins que desapareixi dita censura.

Continúa oberta la llista de pedidos.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

L' HÉROE DEL DÍA

El camàlich, el brivall,
els dependents, els sercnos,

tot el mon, qui més qui menos,
se dedica á cassá 'l gall.